

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

A Debreceni Protestáns Lap
könyvnyomdája Debrecen,
Nyomtató-utca 9. sz. A hova a
lap szétküldésére vonatkozó fel-
szólamlások küldendők. Minden-
nemű nyomdai munkákat felvál-
talunk és jutányos aron végezzük.

Megjelen minden héten egyszer szombaton, másfél lapon.

Előfizetési ár: egész évre 12 korona, félévre 6 korona.

Hirdetések jutányos áron közöltnének.

Egyes szám ára 30 fillér.

A szerkesztőség és kiadóhivatal
Debrecen, Nyomtató-utca 9. sz.
A hova a lap szellemi és anyagi
ügyeire vonatkozó összes közle-
mények, kéziratok, előfizetési
és hirdetési díjak küldendők.

Apostolok oszlása.

Elmenvén tanítványokká tegyetek minden népeket, e parancsolatot kapták az apostolok. Megkeresztelvén őket az Atyának, a Fiúnak és a Szentléleknek nevére, e rendelkezésnek tettek eleget midőn a nagy lélekkeresztséget magok is vették és azt másoknak is adták és a magasságos Isten dolgait az Ur Jézus tudományát bátor szívvel hirdetni és vallani kezdték, midőn szétoszolván az egész világra is elmentek bizonyoságot tenni Krisztusról.

A mi iskoláink ajtaji is megnyitk és a mi tanítványaink, a kik a mi egyházunk, a mi templomaink s a mi tanítóink által vették a Léleknek ajándékát, haza mentek övéikhez az ő szülőtte földeikre és az ő atyáiknak házaiba, az ő testvéreik közé, erőt gyűjteni, megpihenni és megújulni.

De vajjon bizonyoságot tenni-é egyszermind a hármass egy Istenben vetett hitről, és arról a szabadságról, melyet szent egyházunk tart és a magyarság története követel?

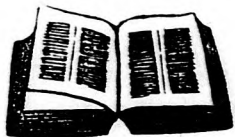
Szokás ma napság hátra állani, még azoknak is, a kik megismerték már az evangéliomot és megismerték a mi édes idvezítőnket a Jézust Isten fiának lenni. A mi ifjaink soha se tartozzanak az ilyenek közé, ellenkezőleg bátran és meggyőződéssel hirdessék és bizonyítsák meg, hogy magyar református szentegyházunk igaz tagjai, a Megváltónak hű tanítványai.

Arról ismerlek meg, hogy az én tanítványaim vagytok, ha egymást szeretitek. Összetartás, Isten, haza és emberszeretet teszi boldoggá az emberiséget. És a szabadság. Megálljatok a szabadságban, melyben titeket a Jézus Krisztus megszabadított.

Magyarság fiai és leányai, magyar kálvinista egyházak előljárói és hivei mi is ezt várjuk tőletek. A mi apáink megmaradtak az evangéliomi hitben, a melyet egyszer megismertek. Üldöztetések és megpróbáltatások között is megmaradtak, és soha az üldöző hatalmas kezeihez nem hajoltak. Bizalommal hisszük és várjuk, hogy ti is meg fogtok állani.

Legyen nekünk a mi hitünk szerint.

VÁNDOR.

Quo usque tandem !

Méltán kiálthatunk fel a római nagy államférfi keserűségének eme szavaival, a mikor újabb és újabb és pedig súlyosabbnál súlyosabb csapásokat látunk mérni a szabadelvű intézmények amaz épületére, a melynek szentélyét politikai pártjaink közjogi különbség nélkül olyan buzgón építették fel s olyan féltő gondadal őrizték.

Az 1848. évi XX. t.-c. a mult század kilencvenes éveinek nagy egyházpolitikai vívmányáig az alkotmányos Magyarország versenytartere volt a liberális irányok mérkőzésének. Egyik párt tul akart tenni a másikon. Az uralkodó történelmi párt szabadelvű nevével, szabadelvű tartalmával a mérséklő szerepet volt kénytelen játszani az ultra-liberális nagy közjogi függetlenségi párt gyorsan hajtó radikális törekvéseivel szemben. A törekvés magya és iránya azonban mindkettőnél ugyan az volt. Azokban az időkben eszmét, törekvést, embert jobban discreditálni, közéleti érvényesülésében lehetetlenné tenni jobban nem lehetett, mintha reá sütötték, hogy reactiós.

A szabadelvűség ugy látszik leélte, kiélte magát. Ezen a végzetes állapoton nem csodálkozhatnánk, ha akkor állana be, a mikor mai missio teljesítve van. Am az 1848. évi törvényhozás által megállapított liberális alapelvek programjának végrehajtásával a magyar közélet még mindig adós. Adóssága annál égetőbb, annál szégyenitőbb lesz, minél erősebb és általánosabb lesz a reactio berendezkedése. A berendezkedés pedig lázas serénységgel és vakmerő nyíltsággal folyik. Politikai és társadalmi élet már saturálva vannak. Közöttünk protestánsok között is benne van a metely, ha más formában nem is, de abban a formában kétségtelenül benne van, hogy saját testvéreink, a kiknek pedig volna szemük a látásra és fülök a hallásra, — tagadják a reactio létezését, türelmetlen hóbortosoknak, veszedelmes zavargóknak, a rend és biztonság felforgatóinak bélyegzik és lehetetlenné akarják tenni azokat, a kik látják és bátran támadják is a reactiót.

A „Ne temere“ encyclica talán kinyitja a szemeket. Talán igazol bennünket. Fájdalom, hogy a magyar szabadelvűség és a magyar állami souverainitás súlyos megszegése, veresége árán igazol. A magyar szabadelvűség pyramidalis alkotásáról le van törölve a győztes érvényesülés arany felírása s a kétes komolyság

hagyma koszoruja disztelenkedik rajta. Hogy az építés diadala és a megcsufolás szégyene egy ugyanazon államférfiui főre szállhat s a reá szállás mindkét esetben olyan természetes lehet !

A „Ne temere“ encyclica megjelenésének eléggé meg sem mérhető jelentősége van. Olyan féle ez, mint mikor a csuzimai ütközetben a japáni admirális vezényhajóján a jelt adó ágyu tüze lobbot vetett. Ha tehetetlenek, ügyefogyottak leszünk, roncsosá lövik a szabadelvűség enerzált hajóhadát.

Milyen tapasztalatokat szerezhetett a klerikalizmus a protestáns egyházak ereje, a magyar közélet ellenálló képessége felől, hogy elérkezettnek látta az időt, alkalmasnak a talajt Rómának a „Ne temere“ encyclica-t sugalmazni. A mindent behálózó szervezet érzékeny idegein olyan tapasztalatok összképe futhatott össze, melyek a protestáns egyházakat és a magyar közéletet, mint bánható kadavert tüntetik föl. Az összkép aligha hamis. „Fuimus Troes, fuit Ilion, atque altae moenia Troiae.“ Ma holnap az lesz az igaz hazafi, az tarthat igényt a szabadelvű névre, a protestáns egyházpolitikai élet terén az érvényesülés possibilitása azok ölébe hull, a kik nem akarják, nem tudják látni a hanyatlást, a kik a reactio lényegét liberális látszatok cafrangjaiért hallgatva helyeslik, vagy fennhangon magasztalják. Csudák és jelek keltenének, hogy az önkénytelen és önkéntes vakkok eltudnák hinni s beismerni a következetesen előre haladó veszélyt. Vagy talán már a csudákban és jelekben sem lenne elég meggyőző erő az önkéntes vakság hályogát eltávolítani, a minek rosszindulatáról az érdek olyan szövényes raffineriával gondoskodik ?

A „Ne temere“ encyclica, a melyik a magyar állam souverainitását a nemzetközi viszonylatban ignorálni merészkedik s a melyik az idegen hatalom ékét a magyar belügyek eresztékeibe olyan fájdalmasan feszítette be, már megnyerte a magyar közélet többségének placetét. Átsiklott a képviselő házon megjegyzés nélkül s a konzervatív főrendiházban a kormány felhívott figyelme semmitmondóan reagált reá.

Megnyerte-e a király placetét? Ez még most titok. Akár megnyerte, akár nem ; halálos sebet ejtett a holt elevenen vonagló liberalizmuson. Kell-e még több a türelemnek, a mit a hivatásról való megfeledezés és az érdek minden eshetőségek országutjává aláztak alá ?

A veszély nem sokára olyan fokra hág, hogy a végső kétségbeesés csakugyan kényte-

len lesz elfogadni azt a remediumot, a minek hangoztatásáért nem is olyan régen olyan heves korbácsütések suhintattak felénk.

A nagy szomorú szükség az Evangéliumi Szövetség sürgős kiépítéséért kiált!

DR. BALTAZÁR DEZSŐ.

El Rómától.

Ez a jelszó hangzott és hangzik Ausztriában két okból az egyik ok az, mert megunta már Ausztria felvilágosodott népe a klerikalizmus igája alatti görnyedést. Az egyetemi tanuló ifjuság tiltakozása a Wahrung ügyben elég fényes tanubizonyság többek között a klerikalizmus igája ellen. A másik ok pedig, hogy Ausztria felvilágosodott népének elemei egyesülni akarnak, csak az időt várják az egyesülésre, hogy a német ajku népek egy kalap alá kerüljenek, egy fő uralkodó alatt egyesüljenek, nagyobbá és hatalmasabbá, szinte félelmetessé akarják tenni a porosz-németet, mihez szükségesnek tartják a fő uralkodó vallásnak felvételét is.

Ez áram ellen usznak Ausztriában a klerikalizmus egyesületeikkel, melyek beplántáltattak mi hozzánk is, e klerikalizmus keresztyén egyesületek hatalmasan és félelmetesen működnek fájdalom Magyarországon is és végeéjlok az, hogy mindenütt ahol csak lehet, ahol terör mutatkozik falukban, városokban, megyékben, az országgyűlésen a hatalmat magokhoz ragadják és a hivatalokra csakis katolikusokat alkalmazzanak, választanak, ez által kitorják a protestánsokat egyes helyekeni posíciójokból.

De nem azért akarják magokhoz ragadni a hatalmat, mert Magyarország teljes függetlenségét akarnak kivívni; hanem azért, hogy visszaszorítsanak minden más vallást a hivataloktól és istentelen utakon és módokon rekatholizálják a protestánsokat, apostatákká tegyenek mindenkit erőszakos uton is.

És végezetre Magyarország a jezsuitizmus árulása útján bekebeleztessék az összmonarchiába örökre. Igen mert a pápa és szolgálói a jezsuiták nem igen törődnek azzal, milyen nemzetiségű valaki, csak azzal milyen vallású, tehát nem tartják véteknek ha Magyarország lakosai németté tétetnek is, csak katolikusok legyenek. Kolonics és Leopold híres mondásai elébb-utóbb be fognak teljedni ha állandóan a jezsuitizmus befoly az ország kormányzásába. Ébredjenek fel tehát katolikus atyámfiai, mert ha fel nem ébrednek az örök aluszékonysága miatt, vakon, alva követvén a jezsuitákat, megfognak fosztatni s megfog fosztatni az egész ország lakosa magyar nemzetiségétől, németek lesznek utód-

jaik s a magyar nemzet megfog szünni, lenni örökre. Magyarországot rabló kuldussá, katolikussá és németté tenni ez a régi jelszó. És ha a középkor lelki sivar-sága, lelki sötétsége teljesen beáll a klerikalizmus nagy befolyására, az említett jelszó meg lesz „ad majorem Dei gloriam“ valósulva, mert egy elszegényedett katolikus vallású néppel a vezetők ha klerikalizmus, azt tehetik a mit akarnak, mert gondoskodva lesz az egyetemeken arról, hogy „a gyertya véka alá tétessék,“ hogy az egyetemi tanulók saját szemökkel ne lássanak, hogy saját eszökkel ne gondolkozhassanak; hanem mindig vakon kövessék a klerikalizmus vezetőket.

Ha klerikalizmus teljesen minden vonalon uralomra jut, az beteljesíti minden lélekfurdalás nélkül a kamarilla azon régi vágyát, hogy Magyarország katolikus és németté legyen. Majd sorra fognak jönni a rendeletek, mint a 60-as években, a középiskolákban a németnyelv több órákon tanítassék és a főtantárgy a német legyen. Majd jönni fognak a rendeletek, hogy a középiskola 6 osztályától fogva az előadások nyelve német legyen, minden tantárgy németül tanítatvan. Végre jönnék a rendeletek, hogy a magyar nyelvet nem szabad többé tanítani az elemi iskolákban sem, hanem helyette a der die dast. Hisz ismétlem a klerikalizmus nem ad semmit a nemzetiségre, csak a vallásra, az a fő, hogy mindenki katolikus legyen, hogy meglegyen az egy akol és egy pásztor, amikor aztán a római pápa kikiáltatja magát Istenné, joga is van most rá, mert esalhatatlan; több joga lesz rá akkor, hiszen nem lesznek akkor földi fejedelmek, ő a földi isten a pápa lesz lelki és földi fejedelem egyszersmint és ezután fog eljönni a világ vége, mert sodomaiak és gomoraiak lesznek az erkölcsök és a miért a sodomaiak, gomoraiak a rómaiak elpusztultak, erőleltelenségért el fog tűnni az egész világ, ekkor fog beállani a világ vége.

De nézzük mit jelentenek eme szavak, melyek egykori legnagyobb theologusunktól Dr. Révész Imrétől származtak: „Midőn a XVII. század végén az egykor oly hatalmas törökök hazánkban mindinkább nyomattak kifelé, midőn az eddigi nemzeti fejedelemség a protestantizmus és magyar nemzeti szabadság e kitűnő bástyája hanyatlani kezdett, majd nemsokára pedig megszűnt, akkor folyvást nyomult beljebb-beljebb be hazánkba és pedig kitűnő mértékben jezsuiták által vezetett a restaurátorok az újra szervezők bosszút lihegő serege, a melynek végcélja és eszméje minden bizonnyal nem más volt, mint egy római katolikus egységes császári birodalom létrehozása s végre a magyar nemzet alkotmányos állami önállóságának megsemmisítése.“

Mit szólnak ehez felvilágosodott kath. atyámfiai? Egy éles eszü, mély belátású, nagy tudós, kinek az összes tudományágakra nézve encyclopedikus ismeretei

voltak, egy kitünő történész mondta eme szavakat. De mondotta eme szavakat is: „Midőn én részemről a legőszintébb meggyőződés alapján hirdetem általam is buzgón szeretett ref. vallásunknak magasztos értékét és hatását, teljességgel nem következik, hogy a más vallások őszinte és buzgó hívei iránt legkisebb mértékben is gyűlöletet akarnék terjeszteni, egyáltalában nem! sőt kijelentem, hogy csak mélyen tisztelni és becsülni tudom azon embert, ki maga akár róm. kath., akár zsidó sőt bármelyféle vallásnak oly híve, hogy azért meghalni is kész, de nem tudom becsülni semmire, aki a maga vallását erőnek erejével akarja tolni másokra, azt, aki csak névvel és szájjal tartozik valamely felekezethez lelkében pedig közönyös az iránt, vagy épen gyűlöli és ostromolja annak létalapját. Ime azt aki így beszél, így érez, meg kell hallgatni és gondolkozni kell arról, a mit mond, az ilyen embernek hinni kell, mert az toleráns, az ilyenek szoktak mindig teljesen igazat mondani.

Nagy veszély fenyegeti hazánkat a klerikalizmus miatt, veszélyeztetni nemzeti létünket, veszélyeztetni a protestantizmust, ezt azt államotéltető főerőt, mely nélkül nemzetünk megsemmisül. Meg kell akadályozni előrenyomulását, mert ezeknél a cél szentesíti az eszközöket. A cél az, hogy a rekatholizálás sikerüljön és hogy ez sikerülhessen ném riadnak vissza az eszközök aljas nemcélű sem, még attól sem, hogy egy nemzet elveszítve nyelvét, nemzetiségi karakterét csak hogy a katholizálás vigan folyhasson.

Quinet Eduárd kitünő, de nem protestáns francia író, franciaország gyász napjai előtt ezt mondá: „sajat szívét és keblének belsejét tépte ki, midőn majdnem két millió legjobb polgárát a hugonottákat kiüzte, elnyomta.

A Szent Bertalan éj, a nantési ediktum visszavonása után oly sebet ejtettek Franciaországban, melyet századok sem orvosolhatnak meg.”

A nagytudományu Bunzen, ki Poroszországnak elébb Rómában követségi titkára, majd Helvétiaiban, majd Londonban nagykövet vala és aki egyáltalában nem volt korlátolt felfogásu ember, ezt mondá: „Anglia, Skócia, Hollandia és Északamerika boldogságát kiválóan a kálvinizmusnak, a protestantizmusnak tulajdonítja.”

Ime így szólanak protestáns és nem protestáns írók, államférfiak, így írnak meggyőződésből. Igen, mert tudják, hogy a protestantizmusban hatalmas állammennartó erő van, hogy a protestánsok hazájok ellen nem tesznek, mert ők nem tekintenek se jobbra, se balra, mint kell a katolikusoknak Róma fölé nézni, s az onnan jövő parancsra hallgatni és ha a kath. vallás érdeke azt parancsolja, hogy szűnjék meg a magyar nemzet, önfiaiknak kell nemzetöket meggyilkolni, csak hogy a katholicizmus előnyére vállalják.

Nem gondolok egy magyar embert sem, ki nem jezsuita, hogy ne szeresse hazáját, ki úgy ne gondolkodnék: elébb magyar vagyok, azután református, vagy róm. kath. Elébb van hazám, azután vallásom. És ha ezt nem lehet másként tenni, csak vallás váltostatással, akkor ezt is meg kell tenni. Igen a mi hangzik Ausztriában a klerikális jezsuitizmus lelket ölö munkája miatt, hogy El Rómától, annak kellene hangzani itt is szeretett hazánk érdekében.

Mert ha e klerikalista jezsuitizmus miatt nem kellene félni Magyar hazánknak Ausztriába bekebelezését, ha nem e haza iránti köteleesség volna elszakadni Rómától vallásilag, ekkor vétek volna csak egy embert is hite elhagyására birni, de így felismerve a közeledő veszedelmet igen is a veszély elhárítása érdekében a szükséges a kínalkozó alkalmat föl kell használni a haza megmentése végett.

„El tehát Rómától,” vagy vessenek gátat a protestánsok és a felvilágosodott katolikusok más vallásfelekezeteikkel együtt annak a sötétségnek, mely a középkort juttatja eszünkbe, vagy „El Rómától”, mert e jelszó a világosság az ébredés jelszava, a sötétség a maradisággal szemben.

Katolikus atyámfiai ébredjétek, gondolkozzatok, helyesen és cselekedjétek helyesen, mert a Haza mindenek előtt.

Nyirbátori.

Kultur harc.

Rómában megmozdultak a kisértetek. A mi szerencsétlen, fajilag, politikailag és nemzetiségileg széttagolt magyar hazánkra veti ki hálóját a katolikus világ feje, hogy itt a zavarosban halászva, vihart támaszson. Mi lenne ez, ha nem egy új kulturharc?

Európa minden művelt államában erős vereséget szenvedett mostanában Róma. Közelebről meg Franciaországban, ebben a nagy katolikus államban, olyan megalázkodást, mely páratlan a világtörténelemben. Csak egyetlen állam van még, hol a reakció sötét szárnyait sikerrel bontogatja, hol a kisértetekben az emberek még hisznek és hol kedvező a talaj a római maszlag befogadására.

Ez a szerencsétlen állam a miénk s a velünk közösségben álló Ausztria, ahol meg épen in floribus diszlik a vallási fanatizmusnak mindenféle mérges gombája.

Ily maszlagot hintett most el nálunk a pápa ama legújabb enciklikájával, mely egyszerüen visszavonja XVI. Gergely pápának rendeletét, melyben érvényesnek ismerl el a protestáns lekipásztorok előtt kötött ve-

gyes házasságot. A pápa eme brévéje értelmében ezután a protestáns lelkészek előtt létrejött vegyes házasság — római szempontból — törvénytelen s az ezen házasságból származó ivadékok valóságos fattyugyermekek. Ugy látszik, hogy a pápának egy cseppet sem imponál az 1894. XXXI. t.-c. És meg kell érni a magyar államnak azt a megaláztatást, hogy saját terrenumán a róm. katolikusok kihirdetnek egy olyan rendeletet, mely egyenesen megtagadása az állami törvényeknek.

Vajjon mit szól ehhez majd a szent koalíció? Felni lehet tőle, hogy most is majd lenyeli a békát, mint ezt már több ízben, a magyar állam prezstizse rovására, megeselekedte.

Dehát annyira elvagyunk már fásulva, hogyha most nem akad egy Antal Gáborunk, egyszerűen napi-rendre tér a közvélemény e fontos ügy felett is!

A dunántuli ref. egyházkerületnek nagy tudású püspöfe, a főrendiház legközelebbi ülésén, nem ok nélkül utalt ama veszedelemre, mely ez enciklikában rejlik és a mely valóságos új kulturharecal fenyegeti állami lételünket. Eme rokonszenves püspökünk ebben vihart sejt és a megaláztatástól szeretné megóvni állami tekintélyüket.

Semmi kétségünk nem lehet ugyanis abban, hogy a pápa nem a dogmatikai szempontokat tekintette akkor, midőn e rendeletét kibocsátotta. Hiszen Németországban semmi kifogása nincs a vegyes házasságok érvényessége ellen. Világos dolog tehát, hogy nálunk mindenki csak politikai és harcias vonatkozásokat láthat ebben. S bizonyára azt a kis diadalt, amit az egyházpolitikai törvények életbeléptetésével nyert mostanában a magyar állam, akarja a pápa e brévével meggyöngíteni.

Egyenesen állami supremáciánk szempontjából kell tehát elbírálni e rendeletet. S ha ad valamit erre még a magyar állam, nem türheti el, hogy idegen beavatkozás folytán épen a magyar törvényhozás tagjai kath. főpapok olyan bullát hirdessenek ki, mely egy királyilag szentesített és már gyakorlatban levő törvényt érvénytelennek és semmisnek deklaráljon.

Antal Gábor tehát nem ok nélkül jelezte X. Pius pápa „*Ne temere*“ kezdetű enciklikáját olyannak, melynek eltérése egyenesen a magyar állam alapját veszélyeztetné. S nem ok nélkül hívta fel a kormányt, hogy sürgősen tegye meg a lépéseket arra nézve, hogy a pápának ezen: „*állami tekintélyünket sértő, sok viszály csiráját magában rejtő brévéjének érvénybe lépése a megfelelő alkotmányos és törvényes eszköz: a királyi placetum alkalmazásával megakadályoztassék.*“

Teljesen osztjuk derék püspökünknek emez aggodalmát, ha ez az erélyes visszautasítás be nem következik. Ha opportunus szempontból, vagy egyenes gyávasága miatt nem mer a kormány e placetummal élni,

akkor a bonyodalmaknak olyan sötét képe tárulhat fel előttünk, mely új kultusz harcot provokálhat s melynél vesztes fél *csak* a magyar állam lehet.

dr. Márk Ferencz.

A protestáns lelkészek és világi vezető férfiak szives figyelmébe.

„*Canonicus*“ az „*Újság*“ című napi lap folyó évi május 24-iki számában a következő, minket protestánsokat közlelő érdeklő cikket tette közé:

„A vegyes házasságok s az abból született gyermekek vallásának kérdése régóta háborgatta hazánkat. Az 1608. évi törvényektől kezdve az 1894. évi XXXII. t.-cikkig hosszú az út. Ezen hosszú utnak egyik zajos állomása az 1840-iki országgyűlés, melyen mind a két táblán végső erőfeszítéssel küzdöttek egymás ellen a róm. kath. és a protestáns rendek, míg a főpapság Lonovics József csanádi püspököt Rómába küldte. Lonovics előterjesztésére XVI. Gergely pápa 1811. április 30-án egy brévét írt alá, melynek erejénél fogva kijelentette, hogy Magyarországon a róm. katolikus és protestáns felek között kötött házasságot a római katolikus egyház akkor is érvényesnek ismeri el, ha azt a felek két tanu jelenlétében a protestáns lelkész előtt kötötték meg.

Az esztergomi primásnak ezidei husvétkor közzétett pásztorlevele azzal lepi meg Magyarországot, hogy X. Piusz pápa az ő elődének, XVI. Gergelynek brévéjét visszavonta s így hazánkban a protestáns lelkész előtt kötött vegyes házasságot, a róm. katolikus egyház hatóságai nem ismerik el többé érvényes házasságnak. Ágyasság az, melyből származó gyermekek törvénytelenek.

A római kuria ezen határozatához szó fér, maga a róm. kath. egyház hitének és jogának szempontjából is. A házasságot a róm. kath. egyház akkor is szentségnek tanítja, ha az lelkész előtt egyáltalában nem is kötöttetett volna, mert a szentséget nem a pap szolgáltatja ki, hanem maguk a házasfelek. A kánoni jog pedig még a nem keresztyének monogam házasságát is érvényes házasságnak tartja, annál inkább a keresztyénekét, ha az tanuk és lelkész előtt kötöttetett. Hogy egyeztethető meg ezzel a husvéti pásztorlevél tartalma, azt végezze el magával a római kuria, avagy végezze el X. Pius XVI. Gergelylyel lévén ők mindketten csalhatatlan tanítói a hitnek és a morálnak.

De van a kérdésnek olyan oldala is, mely minket magyarokat érdekel, az nevezetesen, hogy a mi törvényünk (1894. évi XXXI. t.-c.) érvényesnek mondja az olyan házasságot, mit a római kuria s az ő paran-

esára a magyarországi róm. kath. egyházi hatóságok érvénytelennek állítanak.

Hát a római kuria kiadmányai a mi magyar törvényeink erejében ugyan kárt nem tesznek, de miután a római pápa 10 és fél millió magyar alattvalónak lelkiismerete fölött mondotta ki a parancsot, nem éppen közönyös, hogy hazánk közönségének több mint fele egy állami törvényt az ő lelkiismeretével megegyezőnek érez-e, vagy nem? Az se közönyös, hogy a hívő lélek micsoda lelki küzdelembe jut önmagával, ha házasságát és a belőle származó gyermekeket törvényteleneknek mondja éppen a saját papja. Az se közönyös, hogy ebből katolikus és nem katolikusok közt micsoda egyenetlenségek származhatnak, s az ország lakosai között hogy emelkedik szemünk láttára a fal, mely őket egymástól elválasztja.

De az meg már egyenesen végzetes, hogy egy idegen hatalom hazánk belső ügyeibe avatkozik, s a mi állami törvényünknek itt, saját portánkon odakiáltja: nem!

A husvéti pásztorlevelnek nem lett volna szabad megjelenni.

Nem tartjuk lehetségesnek, hogy a római kuria szándékaról a róm. kath. főpapság már eleve tudomással ne birt volna. Mert nem küldötte el ismét a maga Lonovics Józsefet, hogy Rómát a magyar viszonyokról tájékoztatta volna. Vagy ha ezt tette és eredménytelenül, mert nem fordult a királyhoz, kit az 1894. évi XXXI. t.-c. esküje szerint kötelez, hogy tegyen a római kurianak előterjesztést.

De ha már főpapjaink csak ennyire hívei hazájuknak, hol maradt vatikáni követsegünk? Mert tudunkkal nekünk a vatikánban követünk volna, a ki nem hiszi, nezze meg az állami költségvetést. Mit esmal az a követ, ha meg ilyen nagyonfosságu iratrol se szerzett magának elegendes tudomást, ha azt a kuria vele közölni érdemesnek nem is tartotta.

Ha pedig a mi államjogunknak ennyi hü öre mellett a papai brevének megis sikerült hazánkba esempeződni, most már nem marad egyéb hátra, mint az, hogy a magyar állam a maga tekintélyével fellépjen s a merénylet ellen védekezzék.

Elő kell venni a „jus placeti regii“-t, mert a magyar állam nem engedheti meg, hogy polgáraival egy idegen hatalom rendelkezzen, mely a magyar állam hatalmi körén kívül áll. Egy olyan hatalom, melyet a magyar állam lakóinak 48 százaléka egyáltalában el nem ismer. Egy olyan hatalom, mely csalatkozhatatlanságra es feltetlen engedelemességre tart igényt.

Rá kell birni ezt a hatalmat, hogy rendeletét vonja vissza.

Ha pedig ez nem sikerül, vagy tudjunk urak lenni saját házukban, vagy töröljük le házuk homlokáról a

nevet „Magyarország“ és hódoljunk be a római pápának.

Én „Canonicus“ fenti cikkéhez csak azt a megjegyzést fűzöm, hogy X. Pius római pápát bizonyos, a római angyalvárban nagy befolyással bíró magyar róm. kath. püspök azon célból birta rá XVI. Gergely pápa 1841. ápril. 30-án kiadott brevéjének visszavonására, hogy jövőre megakadályozzák a magyar korona országában a vegyes vallásúak közt kötött házasságokból születendő gyermekek vallását illetőleg bármelyik protestáns egyház javára szolgáló megjegyzést. Ugyanis, ha a róm. kath. papok azt fogják mondani híveiknek, hogy a pápa ő szentsége az olyan házasságot, melyet egyháziilag nem kath. lelkészek előtt kötöttek, nem ismeri el, nem tekinti törvényes házasságnak: a róm. kath. atyafiak legnagyobb része azon lesz, hogy más vallásúakkal kötendő házasságukat róm. kath. plánussal áldassák meg. Azt pedig mi, a kik itt a pápistaság tenger áradatában küzdünk Krisztus Urunk evangéliumának diadalra emeléséért, jól tudjuk, hogy azon vegyes vallású házassuló jegyesek, a kik egyházi házasságot kötni róm. kath. pap elé mennek, rendszeren ami kárunkra egyeznek meg a születendő gyermekek vallását illetőleg, mert a magyar róm. kath. püspöki kar különben is kimondta már a fentebbi években, hogy csak a róm. kath. egyház javára reverzalist adott vegyes vallású házassuló jegyesek részesítendőök a templomban egyházi áldásban, vagyis mint a báró Barkóczy fele ultramontanok a polgári házasságot nem tekintik törvényes házasságnak vallási szempontból, magyarul kimondva, ezután a nem kath. papok alatt kötött házasságok vadházasságok.

Hogy a róm. kath. reakció mennyire halad előre itt, Gellert püspök megyéjében, annak illusztrálására a következőket hozom fel:

A esanádvármegyei m. kir. állami népiskolák legtöbbször nap-nap után keresztvetéssel imádkoztatnak s az „Üdvözz legy Mariát“-t mondatják imádság gyanánt, amit a mult tanévben saját füleimmel hallottam a magyarbanhegyesi m. kir. állami népiskolában. Azzal a tisztelt állami tanító urak legtöbbször, kedveskedni akarván Lang István tulhuzgó róm. kath. vallású kir. tanfelügyelő urnak az Üdvözz legy Mariáskodással, — nem történik, hogy egy régebbi miniszteri választás szerint az állami népiskolákban olyan általános imádságokat kell mondani, a melyek egyik valláshoz vagy felekezethez tartozó tanuló hitbeli meggyőződését sem sérti. Azt meg felesleges emlitenem is, hogy a nem kath. növendékek, még ha tessék-lássékból a tanító urak megmondják is nekik, hogy ne vessenek keresztet és ne mondják az „Üdvözlég“-et, hűségesen vetik a keresztet és mondják az Üdvözlégyet róm. kath. vallású

tanulótársaikkal, gondolván, hogy ezáltal kedvesebbek lesznek róm. kath. vallásu tanítóik előtt.

A fent említett tulbuzgó róm. kath. vallásu kir. tanfelügyelő ur 1907. évben rendeletileg, fegyelmi vétésig terhe alatt kényszerítette Magyarbánhegyesen az ottani m. kir. állami népiskolában működő 2 protestáns tanítót, holott nevezett iskolában 3 róm. kath. tanító is van e kettőn kívül, hogy a tanulókat minden nap a róm. kath. templomba vezessék s mise alatt a gyermekek közt rendet tartsanak. Kevermesen a m. kir. állami népiskola felsőbb osztályában rámba foglalva egész tanév folyamán ki van függesztve a templomban ministrált gyermekek névsora. Az önként értendő fentiek után, hogy a kereszt a legtöbb esanádmegei m. kir. állami népiskola tantermébe ki van tűzve.

Ezek folytán jó lélekkel mondhatom, hogy Csanádvarmegyében a legtöbb m. kir. állami népiskola nem egyéb, mint teljesen államköltségen fentartott róm. kath. felekezeti iskola!

Gulya György
kunágotai ref. lelkész.

A Harnack levele Zoványihoz és a tanulságok.

A Debreceni Prot. Lap múlt számában jelzett kérdésre Harnack rögtön megadta a választ a következő szövegű levélben:

Hochgeehrter Herr Professor!

Ich habe weder die Zeit noch den Beruf mich in diese Streitigkeiten einzumischen. Das habe ich bereits Ihrem Gegner geschrieben. Da sie aber in ihrem Briefe andeuten, dass Sie Ihrer wissenschaftlichen Meinung wegen verfolgt werden, so darf ich Ihren Brief nicht unbantwortet lassen und bemerke Folgendes:

Ihre Charakteristik Calvins scheint mir sehr einseitig, aber sie enthält Richtiges. Einseitig ist sie, weil Sie nur die reaktionäre Seite an Calvins Gesetzgebung sehen und nicht auch die fortschrittliche, und weil Sie die ungeheure Bedeutung Calvins für ganz Westeuropa unterschätzen. Er hat dort den Katholicismus gebrochen und ein neues Volk geschaffen, das in der Furcht Gottes athmete und ganz neue Lebensordnungen ausbildete. Das hat Luther nicht gekonnt.

Richtig ist, dass er gegenüber Luther und Zwingli ein Mann zweiten Rangs als Theologe ist, ein Epigone der sein Bestes Luther verdankt.

Wie Sie aber über Calvin auch urteilen mögen, solche Streitfragen dürfen nur auf wissenschaftlichem

Boden ausgefochten werden, und ich bedaure es sehr, wenn aus solchen Controversen ein kirchlicher oder persönlicher Streit entsteht.

In vorzüglicher Hochschätzung ergebenst

Proff. A. Harnack.

Magyarul:

Igen tisztelt tanár ur!

Időm sincs rá s nem is hivatásom belélegeyedni ebbe a vitaközösbe. Ezt már ellenfelének megírtam. Minthogy azonban jelzi levelében, hogy üldözik tudományos vélekedése miatt, nem hagyhatom válasz nélkül levelét és megjegyzem a következőt:

Az ön Calvin jellemzése igen egyoldalunak látszik előttem, de igazat tartalmaz. Egyoldalú, mivel csak a reactionarius oldalát tekinti a Calvin törvényhozásának és nem a haladót is és mivel lebecsüli Calvinnak óriási jelentőségét egész Nyugateurópára. Ő törte meg ott a katholicizmust és teremtett egy új népet, mely az Isten félelmében élt és egészen új életszabályokat fejtett ki. Ezt Luther nem tehette.

Igaz, hogy Lutherrel és Zwinglivel szemben, mint theologus, másodrangu epigon, ki Luthernek köszönte ami legjobb volt nála.

De bármiként vélekedjek is ön Calvinról, az ilyen vitás kérdéseknek csupán tudományos talajon szabad megvitattatniok s nagyon sajnálom, ha ilyen ellentétekből egyházi vagy személyes viszály keletkezik.

Kiváló nagyrabecsüléssel stb.

Kinyilváníthatom, hogy tulzottnak tartom a Calvin hatására vonatkozó véleményét Harnacknak, de másfelől mint theologust sokkal többnek tartom, mint ő a fenti soraiban. Calvinnak a hatásáról fülösleges volt megemlékezni a Wurga-féle egyháztörténet Függelékében, mivel csak azt kellett megírnom ott, amire nézve változott a tudományos álláspont. Calvinnak nem teljes jellemzését adtam tehát, hanem csak is ama jellemvonásait, amelyekre nézve módosult a Wurga-féle művelő füzetének megjelenése (1882.) óta a tudomány felfogása.

A lényeges azonban annyi, a közlött levélben, hogy a Függelék Calvinról szóló részlete „igazat tartalmaz.” Nincsenek tehát benne „egészen hamis adatok,” amilyeneket a Rác Lajostól készített kivonatban talált volt előbb Harnack.* Vagyis ennél fogva Rác meghami-

* Vagy „megbotránkoztató történeti tévedések szégyenletes termékei”, mint ahogy az egyházkerületi paróchiális könyvtári bizottság kisebbsége jellemezte állításaimat. Ő azonban nem kivonat alapján.

sitotta nemcsak a lényegét, hanem még a szöveget is. Élő példáját szolgáltatja ennek a sárospataki hivatalos lap legközelebbi számában ahol egy általa szintén informált jelentéktelenebb külföldi theologus mintegy kétséget fejezi ki felette, hogy én azt mondtam volna Calvinról, hogy „sekélyes lelkületű”. Nem átalja még bizonykodni is, hogy csakugyan azt irtam. Pedig hát ez is csut valótlanág. Lutherrel összehasonlítva mondtam róla, hogy „dekélyesebb lelkületű”. Ha én azt mondom, hogy Szász Karolynak gyengébb hangja volt, mint Szász Domokosnak, azt mondom-e vele, hogy gyenge volt amannak a hangja? De hogy! Akinek nem rontotta el magyar nyelvéreket a sok nemet fordítás, bizonyosan nem esik ily telreértésbe. Vagy talán szándékos a terdítés? Nem szokatlan dolog a Sárospataki Ref. Lapok szerkesztőtől. Ennek a most említett lapnak egy cikke különben még esküszegőnek is próbál feltüntetni, mikor kérdésbe teszi, hogy nem esküdtem-e meg en is a neivet hitvallásra? Megnyugtathatom az illető cikírot, hogy igenis nem tettem esküt semmifele hitvallásra sem lelkészi felavatasom, sem tanári fölesküvesem alkalmaival. Csupan arra tettem, hogy a Krisztus evangéliumát az ő szellemeben, a rel. egyház alapelvei szerint hirdetem.” Es biztosíthatom az illetőt, hogy ha esküdtem volna valami confessióra, vagy elhagynám állásomat vele egyet nem ertesem eseten, vagy nem szólnék soha a benne foglalt hittetelek ellen. De akkor is megmondanám, mert megmondhatnám a Calvinról tapíalt meggyöződésemet, meg ha nem is hasonlókepen gondolkoznak felele a tudosok egész serege.

Egyetertek ugyanis a régi Radácsi Györggyel, a ki így dicserte meg a Wurga művenek a reformatorokkal foglalkozó füzetét a régi Sárospataki Lapokban (1882. 3. sz.): „A jelen füzetben a reformáció megindulásával s fejlődésével foglalkozvan, Luther, Melancton, Zwingli, Kalvin mindmegannyi kidomborodott alakokka valnak kezei között, akiknek erényeit es gyöngegeit ép oly őszintén es élesen emeli ki, mint a rom. kath. egyház es az u. n. eretnekfelekezetek gyarlóságait s esetleg elismeresre méltó jó tulajdonait. Wurga elfogulatlan történetíró, azt tartja, amit De Wette vallott: A történet első nagy törvénye az igazság es a történetbuvár első kötelessége az igazság szeretet.” Ami Wargánál erény volt, nálam se lehet hiba vagy bün, mivel „quod uni justum, alteri aequum,” s az igazság nem is változott meg, csak Radácsi György es a Sárospataki Lapok.

Zoványi Jenő.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Mozgósítás ultramontán parancsra a püspökválasztás kérdésében.** Az ultramontán jezsuita-izü „Magyarország“ junius 24-iki számában olvassuk a következő, alapos tájékozásra mutató hirecskét, a „Vidék“ rovat alatt: „*A tiszáninneri (!) református püspökség betöltése.* A Kiss Áron püspök halálával megüresedett debreceni (!) református püspökségetf. é. július 7-én fogja betölteni az erre az alkalomra egybehívott rendkívüli egyházkerületi közgyűlés. A püspökválasztásra való tekintettel most Falussy Árpád dr., főispán, mint egyházkerületi tanácsbíró, továbbá Luby Géza orsz. képviselő, mint az egyházkerület gondnoka es Biky Károly esperes felhívást intéztek a szatmári református egyházmegyék lelkészeihez, tanítóihoz es híveihez, akiket arra kérnek, hogy a püspökválasztásnál Dicsőffy Józsefet, a püspöki irodának 4 év óta buzgó főjegyzőjét támogassák. A felhívás kiemeli Dicsőffy érdemeit, a mit különben a hívek is elismertek akkor, amikor az agilis lelkészt két izben is megválasztották a főjegyzői állásra. Az egyházmegye lelkészeit, tanítóit es híveit a felhívás aláírói július hó 1-ére a Szatmáron megtartandó értekezletre egybehívták es ott a további közös eljárás tekintetében megállapodnak.“ Eltekintve attól a felületességtől es járatlanságtól, a mellyel a nevezett ujság ezt a hirecskét kezeli, világos lehet előttünk, hogy Apponyi gr. kultuszminiszter ur a kormány közegeinek bevonásával erőlködik befolyásolni a tiszántuli egyházkerület püspökválasztási jogát es aktusát. Ez is igazolja lapunk utóbbi számának azt a közleményét, hogy „Dicsőffy József“ mellett az uralkodó államkormány akcióba lépett. Nem tudjuk, hogy tiltakozzunk-e, vagy szánakozzunk, vagy talán bosszankodjunk, a mikor ilyen szomorú jelenséggel találkozunk? Vagy talán már ott tartunk, hogy kikérvők s akceptálnók akár a római pápa placetumát is? Mert az immár tngadhatatlan, hogy a kormány csakugyan bele akar avatkozni a mi püspökválasztásunk dolgába. Épen a mai napon (a mikor e sorokat írjuk) volt alkalmunk saját szemeinkkel olvasni egy rendkívül előkelő politikai állást betöltő *rom. kath. vallásu* kormányférfiunak egyik lelkésztársunkhoz sajátkezüleg írott levelét, a mellyben ezt a lelkészt arra hívja fel, hogy Dicsőffy Józsefet, a kormány jelöltjét támogassa. Nos hát ez már több az elégnél. Annýira tán még

sincs ez a szegény református egyház, hogy püspöke megválasztásába állami kormány parancsra római katolikusok is befolyjanak? Nyissátok fel szeméiteket lelkészek és presbyteriumok és lássatok!

— **Infám retur.** Ezzel a jelszóval utasították vissza a németek az idegen nyelven címzett leveleket. Ezzel utasítjuk mi is vissza a tulkapást, mely **D i c s ő f i n e k** az **A p p o n y i** rajongó hívének és a koalíció jelöltjének portálásában a kormány, a hivatalos hatalom részéről megnyilatkozik. A magas protekcióra méltított jelölt személyével most nem kívánunk foglalkozni, noha nem titkolhatjuk azon meggyőződésünket, hogy ő a különben jeles szobatudós e magas állás betöltésére nem való. Tudtunkkal a püspökségre eddig ő maga sem reflektált s nem is reflektálhatott egész a legutolsó napokig más volt pártjának jelöltje. most pedig az teljesen feloszlott és átalakult. A pártnak zöme Dicsőfi mellől elállott s annak legtekinélyesebb s legszámosabb tagjai más jelöltek mellett foglaltak állást. Ő mellette nem maradtak csak személyes barátai és ügyfelei. Nem is történhetett ez másképen, mindezekkel azonban mi nem törődünk, még a kormány támogatásával se, az mar eddig is visszafelé sült el. De nem törődünk a reakciós pártok: Apponyi és Barkóczy rokonszenvével és megérthető támogatásával se. De az ellen a mód ellen, a hogy ez a rokonszenv és támogatás megnyilatkozott és az ellen, hogy a magas kormány s a kath. vallásu államfértiak a mi egyházi dolgainkba és a mi püspökválasztási mozgalmainkba tényleg bele avatkozzanak, magasabb elvi szempontokból a legerélyesebben és szigoruan tiltakozunk. Csak az hibázott még ebben a szerencsétlen országban, hogy kath. házelnökök (Rakovszky?) miniszterek, miniszteri hivatalnokok, főispánok a mostani nehéz körülmények között bennünket így meg alázzanak, hogy rólunk, nélkülünk rendelkezzenek s ref. püspökválasztó értekezleteket hívjanak össze, s leveleket irjanak és árnyék autonomiánkat nyíltan megcsufolják. Az országnak nem lehet nagyobb gyalázata annál, mint ha az idegen ellenség erőszakol reá uralkodót. A nagy pápás egyház kezéből velt, a hatalomtól támogatott jelölt megválasztása ilyen sértő volna reánk. Azért jól meglássák lelkéseink, egyházaink és híveink, hogy szentegyházunkat valami veszedelem ne érje. De jól meg lássák ezt a Dicsőfi személyes barátai és ügyfelei és az illető maga is. Ne en-

gedjenek a kisértésnek s a hatalom, a pajtáság és a barátság csábításaival szemben legyen erejük ezt írni azokra a híres felszólító levelekre és kormányhatalmi pressionálásokra és kisértésekre: infám retur!

— **Méltatlan támadások.** dr. Baltazár Dezső esperest a koalíció klerikális irányu lapjai a Dicsőfi érdekében állandóan és méltatlanul támadják. E támadások az Orle. nagyérdemü elnökét, az ifjusága és szerencsés pályája miatt ugyis sokaktól irigyelt férfit a püspöki jelöltség miatt érik s ime ez volt egyik oka, hogy mi az ő személyét e kavarodástól távol szerettük volna tartani. Az a küzdelem, mi a püspöki szék betöltése körül folyik, az nem élet halál harc. Az még az idegen tényezők, gr. Tisza István szavaival: előkelő idegenek beavatkozása után csak a mi házi belső dolgunk.

De élet-halál harc lesz az a küzdelem, melybe a reakció ellen ha előbb, ha később mégis csak bele kényszerítettünk. Annál nagyobb hiba, ha erőinket már ez alkalommal elhasznaljuk és embereinket lejárattjuk. Ezért kell Baltazárt is ebből a dulakodásból kivonni. Ha azonban ez eddig lehetséges nem volt, kötelességünk testünkkel is védelmezni azt, kit ügyünk s az Orle élére állítottunk s kit szivünkben szeretünk. Védelmezni még akkor is, ha a püspökségre most nem ő a jelöltünk. A miénk eleitől fogva Eröss Lajos volt, kit mi a többi érdemesek rovására nem kívánunk magasztalni, de a kiról, mindnyájan tudjuk, hogy hív volt a kevesen a kis egyházban amelyben szolgált; a fényes helyeken ahová elhívták s kit most a tisztelt és érdemes vezérrel együtt a kerület többsége támogat. Ez azonban nem gátol abban, hogy a dr. Baltazár Dezső személye ellen irányzott tervszerü gyalázkodásokat el ne ítéljük és megbotránkozással vissza ne utasítsuk.

— **A magyar Evangyéliomi Keresztyén Ifjusági Egyletek nemzeti bizottsága** 1908. junius 15-én rendes ülést tartott. Az ülés tárgya folyó ügyek és a kivándorló ifjuság kérdése volt. Jelen volt a gyűlésen Phildius Keresztély Genfből a világbizottság titkára is.

Segély egy egyháznak. A földmivelésügyi miniszter a tiszántuli kerületbe tartozó nagymajláti ref. egyháznak templom és lelkészlak építésére 20,000 korona segélyt adott. Ez már a második segély, mert a miniszter a megelőző evben ugyanannyi összeget már adott az egyháznak.

Hivatalos hirdetés.

A f. évi július-decemberi félévre esedékes lelkészi fizetéskiegészítésre vonatkozó utalványozási jegyzék megérkezvén, azzal a kéréssel teszem azt közzé, hogy méltóztassanak a nagytiszteletű lelkész urak a nyugtákat kifizetés végett az egyházkerületi pénztári hivatalhoz beküldeni. Az utalványozott tételek a következők u. m. Abádszalók 234 k. 44 f. Adorján 478 k. 17 f. Ajak 610 k. 69 f. Albis 261 k. 32 f. Amac 383 k. 45 f. Anares 416 k. 27 f. Angyalos 335 k. 89 f. Ant 146 k. 25 f. Apa 272 k. 92 f. Apagy 401 k. 48 f. Apátke-reszturn 606 k. 32 f. Aranyosmegyes 201 k. 77 f. Árpád 127 k. 08 f. Artánd 35 k. 86 f. Asztély 301 k. 81 f. Atya 335 k. 62 f. Babony 280 k. 10 f. Bácsaranyos 458 k. 92 f. Badaló 133 k. 88 f. Bajj 185 k. 17 f. Baka 437 k. 41 f. Balazsér 540 k. 71 f. Balsa 110 k. 74 f. Bályok 218 k. 22 f. Gáboros 402 k. 90 f. Barabás 46 k. 66 f. Barkaszó 6 k. 31 f. Batiz 447 k. 47 f. Battyu 161 k. 29 f. Belzerind 398 k. 73 f. Belényes 218 k. 65 f. Belényesujlak 303 k. 85 f. Bene 433 k. 35 f. Benk 457 k. 09 f. Bere 453 k. 94 f. Beregújfalva 145 k. 75 f. Beregszászvérgárdó 411 k. 19 f. Berencs 115 k. 55 f. Berettyószentmárton 400 k. 47 f. Berkesz 314 k. 41 f. Besenyőd 442 k. 77 f. Beszterec 532 k. 64 f. Bezdéd 366 k. 03 f. Biharfélegyháza 257 k. 95 f. Bilke 604 k. 58 f. Nyirbogát 298 k. 68 f. Borossebes 337 k. 67 f. Borzova 589 k. 59 f. Borzova 467 k. 45 f. Bótrágy 49 k. 79 f. Bökény 506 k. 65 f. Bulesu 409 k. 45 f. Cégénydányád 475 k. 35 f. Csahole 275 k. 32 f. Csaroda 140 k. 48 f. Császló 480 k. 12 f. Csatar 207 k. 82 f. Cséce 509 k. 33 f. Csenger 209 k. 89 f. Csengerbagos 612 k. 39 f. Csengerújfalva 332 k. 52 f. Csepe 486 k. 60 f. Cserepeskenéz 481 k. 89 f. Csermő 413 k. 05 f. Csetfalva 392 k. 08 f. Csokaly 297 k. 30 f. Csomaköz 226 k. 04 f. Csorvás 324 k. 27 f. Dabole 278 k. 25 f. Danesháza 226 k. 84 f. Dara 314 k. 83 f. Darnó 486 k. 19 f. Daróc 172 k. 41 f. Darvas 267 k. 96 f. Déda 385 k. 85 f. Demecser 348 k. 57 f. Dengeleg 466 k. 35 f. Dobra 157 k. 53 f. Dolha 386 k. 45 f. Domahida 499 k. 22 f. Egri 409 k. 65 f. Enesenes 252 k. 74 f. Eperjeske 410 k. 46 f. Erendréd 179 k. 98 f. Erkeserű 239 k. 45 f. Erkörtvélyes 327 k. 53 f. Értarcsa 439 k. 73 f. Erdőgyarak 122 k. 78 f. Fábánháza 227 k. 33 f. Fanesika 453 k. 03 f. Feketeadó 359 k. Feketőt 366 k. 79 f. Feketepatak 292 k. 34 f. Felsőábrány 473 k. 11 f. Felsőjozsa 109 06 f. Fenes 187 k. 10 f. Fényeslitke 159 k. 87 f. Fertőszalmás 256 k. 81 f. Forgolány 464 k. 67 f. Fugyi 367 k. 37 f. Fugyivásárhely 326 k. 74 f. Fülel 263 k. 06 f. Fülöpös 359 k. 84 f. Fülöpös-daróc 467 k. 12 f. Gelse 536 k. 68 f. Gaborján 199 k. 08 f. Gaicsaly 263 k. 23 f. Gálospetri 376 k. 20 f. Garbole 559 k. 05 f. Gebe 398 k. 96 f. Geberjén 465 k. 37 f. Geese 61 k. 24 f. Gelénes 204 k. 64 f. Gemze 429 k. 50 f. Gencs 381 k. 47 f. Géres 271 k. 90 f. Geszteréd 378 k. 76 f. Gödényháza 480 k. 93 f. Gulács 134 k. 57 f. Gut 252 k. 03 f. Gyorok 267 k. 38 f. Györtelek 277 k. 37 f. Gyula 245 k. 06 f. Gyulaháza 152 k. 97 f. Gyulaj 267 k. 35 f. Gyulavári 129 k. 06 f. Gyügye 435 k. 25 f. Gyüre 430 k. 90 f. Hajdudorog 389 k. 40 f. Halábor 483 k. 42 f. Halmi 334 k. 33 f. Harangláb 368 k. 36 f. Hegyközkovácsi 353 k. 46 f. Hegyközpályi 279 k. 01 f. Hegyközszáldobágy 351 k. 75 f. Hegyközszentimre 114 k. 56 f. Hegyközszentmiklós 147 k. 80 f. Hegyközujlak 292 k. 26 f.

Hermánszeg 344 k. 17 f. Hertelendyfalva 354 k. 29 f. Heteny 188 k. 40 f. Hirip 258 k. 94 f. Hodász 415 k. 75 f. Homok 524 k. 37 f. Ibrony 345 k. 87 f. Ilk 432 k. 61 f. Iriny 498 k. 65 f. Istvándi 336 k. 44 f. Izsnyete 133 k. 32 f. Jakóhodos 101 k. 16 f. Jánd 199 k. 83 f. Jármí 413 k. 63 f. Józsefháza 337 k. 03 f. Kajdanó 534 k. 68 f. Kakszentmárton 349 k. 98 f. Kállósemjén 466 k. 85 f. Kaplony 464 k. 57 f. Kántorjánosi 154 k. 32 f. Kanyár 175 k. Karász 324 k. 17 f. Kék 362 k. 11 f. Kékese 341 k. 37 f. Kér 276 k. 60 f. Késemjén 429 k. 06 f. Királydaróc 442 k. 33 f. Kéz 458 k. 23 f. Kigyós 168 k. 20 f. Kisbégány 286 k. 18 f. Kishodos 432 k. 78 f. Kisjenő 371 k. 39 f. Kiskereki 146 k. 03 f. Kiskoles 229 k. 91 f. Kisléta 366 k. 25 f. Kismajtény 254 k. 72 f. Kismarja 213 k. 23 f. Kisnamény 331 k. 66 f. Kispesleske 525 k. 56 f. Kiszantó 383 k. 03 f. Kisszekeres 396 k. 67 f. Kisvarsány 295 k. 80 f. Klopodia 262 k. 11 f. Kóly 388 k. 19 f. Komlódtótfalu 414 k. 83 f. Komoró 468 k. 16 f. Koppásapáti 545 k. 52 f. Kötaj 317 k. 99 f. Kőbölkut 348 k. 48 f. Kölese 385 08 f. Kömörő 352 k. 15 f. Körösszegapáti 297 k. 61 f. Közszegremete 267 k. 24 f. Kunágota 114 k. 25 f. Kuncsorba 496 k. 88 f. Laskod 338 k. 28 f. Lázári 335 k. 84 f. Less 548 k. 82 f. Radnalippa 699 k. 79 f. Lorántháza 313 k. 73 f. Lövő 509 k. 32 f. Lövöpetri 443 k. 52 f. Lugos 496 k. Macsola 488 k. 62 f. Magosliget 473 k. 40 f. Magyarhomorog 55 k. 49 f. Magyarakucs 421 k. 83 f. Majtis 417 k. 10 f. Makkosjánosi 399 k. 32 f. Mánd 521 k. 29 f. Mándok 345 k. 37 f. Márokpapi 409 k. 72 f. Mártonfalva 517 k. 35 f. Matoes 374 k. 95 f. Mátyus 513 k. 04 f. Méhtelek 432 95 f. Mérk. 337 k. 78 f. Mezőtelegd 349 k. 33 f. Mezővári 220 k. 94 f. Micske 370 k. 72 f. Mihálydi 495 k. 50 f. Mikola 318 k. 94 f. Misztótfalu 391 k. 90 f. Mogyorós 411 k. 56 f. Monostorpályi 162 k. 46 f. Munkács 116 k. 98 f. Nábrád 311 k. 24 f. Nagyar 305 k. 17 f. Nagybégány 447 k. 69 f. Nagydobos 286 k. 30 f. Nagyéc 424 k. 75 f. Nagyodos 490 k. 86 f. Nagykolcs 336 k. 04 f. Nagymajlát 342 k. 54 f. Nagymuzsaly 286 k. 48 f. Nagyszántó 329 k. 77 f. Nagyszekeres 411 k. 41 f. Nagytarna 476 k. 66 f. Nagyvarsány 368 k. 27 f. Nagyfalva 60 k. 56 f. Neveletlenfalva 370 k. 70 f. Nyiracsád 225 k. 28 f. Nyirbogdány 412 k. 88 f. Nyirmada 268 k. 74 f. Nyírmegyes 103 k. 80 f. Nyüved 293 k. 29 f. Ófehértó 365 k. 25 f. Ópályi 446 k. 53 f. Ómbod 207 k. 37 f. Oros 440 k. 43 f. Ottomány 167 k. 16 f. Óvári 148 k. 37 f. Ór 354 k. 25 f. Örvénd 271 k. 24 f. Pankota 266 k. 68 f. Panyola 102 k. 53 f. Pap 418 k. 03 f. Papos 554 k. 32 f. Parasznya 553 k. 11 f. Patóháza 431 k. 53 f. Pelbárhida 397 k. 40 f. Penyige 439 k. 24 f. Petneháza 578 k. 13 f. Péterfalva 502 k. 11 f. Szentpéter-szeg 136 k. 97 f. Pettyén 382 k. 87 f. Pirice 425 k. 66 f. Piskolt 294 k. 02 f. Pocsaj 15 k. 13 f. Poklostelek 290 k. 47 f. Pósalaka 424 k. 77 f. Pusztatold 296 k. 82 f. Pusztajlak 440 k. Rád 476 k. 15 f. Rafajnaufalu 172 k. 67 f. Rákócifalva 519 k. 34 f. Ramocsháza 457 k. 64 f. Rápolt 493 k. Remete 422 k. 13 f. Resicabánya 495 k. 06 f. Riese 435 k. 89 f. Rohod 318 k. 75 f. Rozsály 536 k. 91 f. Salánk 114 k. 89 f. Békéssámsón 503 k. 33 f. Sáp 85 k. 50 f. Sáránd 230 k. 96 f. Sarkadkeresztlur 293 k. 90 f. Sárköz 451 k. 19 f. Sárközujlak 561 k. 24 f. Sárosoroszi 393 k. 72 f. Sényő 459 k. 84 f. Sima 433 k. 25 f. Siter 98 k. 17 f. Som 151 k. 47 f. Sonkád 126 k. 70 f. Sonkolyos 469 k. 42 f. Surány 482 k. 08 f. Szentheléna 509 k. 47 f. Szabolcs 371 k. 31 f. Szakál 399 k. 56 f. Szakoly 468

k. 63 f. Szamosbecs 345 k. 91 k. Szamosdob 286 61 f. Szamoskóród 512 k. 07 f. Szamosujlak 423 k. 48 f. Szaniszló 412 k. 73 f. Szarazberek 340 k. 50 f. Székely 400 k. 14 f. Szemplak 247 k. 93 f. Szentjános 158 k. 59 f. Szentjobb 392 k. 24 f. Szentleányfalva 328 k. 18 f. Krasznaszentmiklós 315 k. 43 f. Széplak 423 k. 54 f. Szerep 140 k. 44 f. Szkulya 423 k. 59 f. Tiszaszentmárton 370 k. 15 f. Takos 338 k. 87 f. Tamásváralja 381 k. 93 f. Tamásida 317 k. 22 f. Thass 410 k. 71 f. Tatarfalva 443 k. 47 f. Tekeháza 435 k. 66 f. Tet 340 k. 61 f. Tiszaadony 205 k. 63 f. Tisza-becs 98 k. 56 f. Tiszaeszlár 170 k. 63 f. Tiszakeresztur 510 k. 70 f. Tiszakóród 307 k. 60 f. Tiszakürt 68 k. 18 f. Tiszalók 206 k. 25 f. Tiszapolgár 248 k. 72 f. Tiszaszalka 204 k. 76 f. Tiszaug 232 k. 21 f. Tiszauj-hely 559 k. 40 f. Tiszaujlak 389 k. 40 f. Tiszavid 242 k. 95 f. Tivadar (Bereg m.) 488 k. 58 f. Tivadar (Ugoicsa m) 756 n. 66 f. Tornyospálca 289 k. 41 f. Toti 429 k. 76 f. Tunyog 274 k. 52 f. Turterebes 388 k. 60 f. Tura 232 k. 77 f. Tuzsér 376 k. 82 f. Udvari 404 k. 09 f. Ujfehértó 167 k. 20 f. Ujleta 345 k. 78 f. Uszka 426 k. 43 f. Vaja 271 k. 93 f. Vajda 168 k. 38 f. Vamfalu 302 k. 84 f. Vámosatya 181 k. 52 f. Vámosoroszi 339 k. 91 f. Váncsod 231 k. 57 f. Vasmegyer 363 k. 81 f. Vedresábrány 592 k. 23 f. Vencsellő 220 k. 86 f. Verbőc 410 k. 99 f. Ver-tes 288 k. 22 f. Vetés 239 k. 38 f. Vitka 221 k. Zap-szony 149 k. 64 f. Biharzsadány 158 k. 21 f. Zsáka 70 k. 35 f. Virágos Sándor volt radnappi lelkész özvegyének 10 k. 46 f.

Debrecen 1908. jun. 25.

Róza Sándor
egyházkerületi pénztárnok.

Pályázat.

A **gyulai** ref. egyház **hitoktató s. lel-készi** állásra pályázatot hirdet. Fizetése: 1200 K. havi előleges részletekben. Kötelességei: a r. kath. főgymn., áll. polg. leány, áll. elemi iskolában a hittant a törvényes óraszámban tanítani s az ottani tanulókat confirmáltatni, valamint lelkész akadályoztatása esetén mindennemű lelkészi teendőkben segédkezni.

Választása egyháztanács által 3 évre szól s mindkét részről 3 havi előleges felmondás kikötötték. Állás szept. 1-én elfoglalandó. Felszerelt kérvények egyháztanács címére jul. 15-ig lelkészi hivatalhoz beküldendők.

Az egyháztanács.

Pályázat.

A **bihardiószegi** ref. egyház a 6. és 7. tanítói állást szervezvé pályázatot hirdet két

férfi-tanítói állásra. Mindenik állás javadalmá 1000—1000 kor. lakással és kerttel 800 koronát az államtól kapnak havi előleges részletekben, 200 koronát pedig évnegyedi előleges részletekben az egyháztól.

Az egyik tanító kötelessége lesz a Kossuth-utcai fiu iskola I. osztályának a tanítása. A másik megválasztott tanító a halom-utcai I—IV. oszt. leányiskolát fogja tanítani. Az iskolaszéknek azonban jogában lesz a megválasztott tanítókat megfelelő osztályoknál alkalmazni.

Az okmányokkal felszerelt pályázatok f. év július 12-ig adandók be alólirott iskolaszéki elnöknel. Az állomás szept. 1-én foglalandó el.

Bihardiószeg, 1908. jun. 15.

Veress István.

ref. lelkész, isk. széki elnök.

Pályázat

a nagylétai reform. orgonista kántor-tanítói állásra. Javadalma: lakás, kert, továbbá 15 hold fekete és 3 hold homoki 1100 négyszögöl szántó-föld, melynek adóját az egyház fizeti; 2 öl tüzi fa, készpénz és egyházkerületi szabályzat szerint meghatározott stóla. Összes értékben hivatalos becslés szerint 1933 korona 60 fillér.

Kötelessége a III.—IV. fi osztályok vezetése, orgonista és kántori teendők végzése, polgári dalkör vezetése. Tanítói minőségre különös súly helyeztetik.

Pályázati kérvények július 15-ig beadandók. Ének és orgona próba július 19-én; választás 26-án tartatik. Pályázók uti költségét egyház nem téríti meg.

Állomás augusztus 20-án elfoglalandó.

Nagyléta 1908. jun. 23.

Marjay Péter
esperes-lelkész isk. széki elnök.

Pályázat.

A békési államilag segélyezett ref. főgimnáziumnál az 1908—1909. tanév elején betöltendő helyettes tanári tanszékre ezennel pályázat hirdettetik. Pályázhatnak oly ref. vallásu egyének, kik a magyar és német nyelvből középiskolai tanári képesítéssel vagy középiskolai tanári szakvizsgával bírnak.

A tanszék javadalmása évi 1600 azaz egy ezer hatszáz korona.

Mihelyt az iskola anyagi körülményei megengedik a tanszék rendes tanárral fog betölteni.

Pályázók a békési ref. egyház presbiteriumához intézett tolyamodványukat, melyben életkoruk, vallásuk, családi állapotuk hadkötelezettségi viszonyuk, végzett tanulmányaik, képesítésük, nyelvismeretük, eddigi netalán szolgálataik okmányokkal igazolandók, küldjék be a békési ref. főgimnázium igazgatóságához 1908. junius hó 9-én.

Kecskeméti Ferencz
a presbiterium elnöke.

Pályázat.

A karcagi ref. főgymn. fenntartótestülete pályázatot hirdet két rendes tanári állásra u. m.

1. egy magyar-német szaki és
2. egy rajztanári rendes tanszékre.

Ezeknek az állásoknak javadalma: 2400 kor. kezdő fizetés, 480 kor. lakáspénz, fizetési fokozatokba való előlépésre, szabályszerű korpótlékokra, valamint állami fizetés kiegészítésre való jogosultság. Az orsz. tanári nyugdíjintezeti 5 százalékot a fenntartó testület fizeti.

A pályázat határideje 1908. július 1. Pályázhatnak oly protestáns első renden ref. vallású tanárok vagy tanárjelöltek, a kiknek megnevezett szakokból oklevelek van.

Pályázati kérvények az egyháztanácsához címezve a gymn. igazgatóságához küldendőek keresztlevéllel, orvosi bizonyítvánnyal, lecke-könyvvel, oklevél másolattal, katonai és eddigi esetleges tanári szolgálatot igazoló bizonyítvánnyal felszerelve.

A megválasztott tanár állását 1908. szeptember 1-én köteles elfoglalni: rendes tanári szolgálata, ha ez nálunk kezdődik, korpótléokra való jogosultsága e naptól fogva, kezdődik másutt töltött rendes tanári évek a korpótleknál beszámíttatnak.

Karcag, 1908. jun. 1.

Papp Elek
ig. tanácsi elnök.

Pályázat s. lelkészi állásra.

Évi fizetése 500 (ötszáz) korona, mely az egyház pénztárából havonként fizetetik. Teljes ellátás nálam, mosáson kívül. Egy butorozott szoba ágynemű nélkül.

Kötelessége: A lelkészi teendőkben s irodai munkákban való segédkezés.

Az állás július hó elején, legkésőbb szeptemberben elfoglalandó.

Levélbeli megkeresésre bővebb értesítést adok.

Öcsöd, 1908. jun. 1.

Csapó Péter
ref. lelkész.

Felelős szerkesztő: **Dr. Ferenczy Gyula.**

MÜHLE VILMOS

cs. és kir. udvari szállító

TEMESVÁR.

Mag-, Növény-, Rózsa- és Fa-
Nagytenyészetek.

(Növelési terület 94 hold.) Világkivitel!

A legjobb magvak. A legnemesebb
csemetefák. A legszebb diszfák,
== cserjék, rózsák, fenyők. ==
Kertészeti kézikönyv viletánsoknak.

Dus főárjegyzék ingyen.

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP

könyvnyomdája

a legolcsóbban és izlésesen készít mindenféle

nyomdai munkát, u. m.

Táblázatok, Alapszabályokat, Könyveket,
Műveket, Béli meghívókat, Névjegyeket,
Röpiratokat, Adó könyvecskéket, Lapokat,
Termény-, Pénz-, Magtárkezelési íveket,
Eljegyzési- és Lakodalmi kártyákat, Stb.

Orgona - Harmoniumok

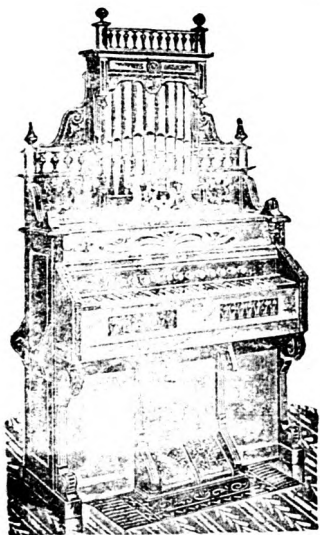
A gyönyörű hang, melyet a világhírű és elismert legjobb gyártmányú amerikai rendszernek elmés szerkezete elővarázsol, önmagának zeng dicséretet. 65 forinttól minden árban kapható.

Első magyar — villamos erőre berendezett — hangszergyár.

Stowasser J. cs. és kir. udvari hangszergyáros, a m. kir. zene-akadémia, színházak, művészek stb. szállítója

BUDAPEST, II., Lánchid-utca 5.

Továbbá ajánlja saját gyárában készült, elismert legkiválóbb minőségű összes huros-, vonós- és fuvó-hangszereit, szakértői és feltétlen szolid árak mellett.

Hangfokozó-gerenda mely által bármely hegedű, gordonka beillesztése után sokkal jobb, erősebb és lágyabb hangot nyer. (Biztos siker.) Hegedűbe **hangfokozó-gerenda** 4 frt. Kezesség minden egyes hangszernél.

Legnagyobb gyár és raktár.

Saját találmányu (Rákóczi) **Tárogató**; általánosan elismert legjobb, mely tökéletes solo hangszerré általam konstruáltatott iskolával 35 forinttól feljebb.

Az összes hangszerek javítása különleges, szakszerű pontossággal, jutányos árban; kezesség minden egyes hangszernél. Arjegyék minden egyes hangszerről külön, kívánatra bérmentve küldetik.

— Kivétel nagyban és kicsinyben.

Szives figyelmébe ajánljuk a közelgő konfirmáció alkalmára

Révész-Szoboszlay S. Szabó-féle

Konfirmációra előkészítő kátét

kérdések és feleletekben.

Ara 30 fillér.

Minden 10 egyszerre rendelt példány után egyet ingyen adunk.

Konfirmációi emléklapok darabja 4—5 és 6 fillér.

100 darab egyszerre való vételénél 3.60, 4.50, 5.40

Kaphatók :

HEGEDŰS ÉS SANDOR

protesttáns irodalmi könyvkiadóhivatala.
Debrecenben.

HIRDETÉSEK

fölvételnek a kiadóhivatalban.

Debrecen, Nyomtató-u 9. szám.

Első magyar — villamos erőre berendezett — hangszergyár.

STOWASSER J.

cs. és kir. udv. hangszergyáros

a m. kir. zeneakadémia, színházak, hadsereg, művészek stb. szállítója

Budapest, II., Lánchid-utca 5.

Ajánlja saját gyárában készült, elismert legkiválóbb minőségű vonós-, huros-, fuvó- és ütőhangszereit.

Specialista: huros-, vonós-, fuvó-hangszerek készítésében és javításában.

— **Hangfokozó-gerenda!!** mely által bármely hegedű, gordonka, melybe az illesztetik, sokkal jobb, erősebb és lágyabb hangot nyer. (Biztos siker.) Kezesség minden egyes hangszernél. — **Hegedűbe hangfokozó-gerenda** 4 frt. **Régi mesterhegedűk vétele és eladása.** **Legnagyobb gyár és raktár.** Saját találmányu (Rákóczi) **tárogató**; általánosan elismert legjobb, mely tökéletes solo-hangszerré általam konstruáltatott. Iskolával 35 fittől feljebb. — **Orgona-harmoniumok.** A gyönyörű hang, melyet a világhírű legjobb gyártmányú amerikai rendszernek elmés szerkezete elővarázsol, önmagának zeng dicséretet.

65 forinttól minden árban kapható.

Az összes hangszerek javítása különleges szakszerű pontossággal, jutányos árban; kezesség minden hangszernél. Arjegyék minden egyes hangszerről külön, kívánatra bérmentve küldetik. — Kivétel nagyban és kicsinyben.

Mielőtt

személy-, jelzalog- vagy építési

K Ö L C S Ö N

íránt intézkednék

kérjen díjtalanul prospektust

Meller L. Egyed

BUDAPEST, IX., Lónyai-utca 8.

Telefon — Interurban 45—31.

Orgonaépítészeti műterem

DEBRECENBEN.

Darabos-utca 7. szám alatt (a Collégium mellett.)
Fennáll 1883. óta.

Készíték a mai kor legtökéletesebb vívmányai szerint bármily rendszerű s nagyságu új orgonákat, jótállás mellett. — Orgona építésem fennállása alatt 193 ev. ref. egyháznak szolgáltam teljes megalégedésükre munkámmal, melyeknek jóságával, kiválóságával elértem azt, hogy minden évben növekszik a cégem iránti bizalom, melynek folytán a mult évben üzletemet gépekkel szereltem fel, hogy minden tekintetben a kor színvonalán álljak.

Elvállalok régi orgonák új szerkezetre való átalakítását áthelyezését, tisztítását és javítását, vagy évi gondozását mérsékelt áron. A nagyszívetű és tekintetes egyházi előjáróság szives pártogásába ajánlva továbbra is magamat teljes tisztelettel

Kerékgyártó István

orgona építő.

Amerikai Cottage-szivológrendszerű
harmoniumokat

valamint európai rendszer szerint
a legolcsóbban szállít

Pajkr Rezső és Társa

Budapest, VIII., József-körut 15. szám.

Pianók.

Ára 120 kor.-tól
fölfele. —
Részletfizetések
8 kor.-tól fölfele

Pianinók.

Képes árjegyzék
ingyen és bérn.
= 5 évi =
jótállás.

Pedálos-harmoniumok

indkét rendszer szerint és minden nagyságban pontos
mgonaméretekkel, templomok, szemináriumok részére
or

Kálvin János művei.

Szerkeszti CZEGLÉDI SÁNDOR.

Eddig megjelentek:

1. A genfi egyház kátéja.

Fordította Czeglédi S. Ára 60 fillér

2. Az egyház reformálásának szükségességéről.

Fordította Czeglédi S. Ára 80 fillér.

3. Kálvin János értekezése az ereklyéről.

Franciából fordította Czeglédi S. Ára 50 fillér.

4. Sadolet biboros levele. Kálvin válasza

Fordította Ladányi Pál. Ára 60 fillér.

Sajtó alatt vannak:

5. III. Pál pápa levele Kálvin János megjegyzéseivel.

Fordította Czeglédi S. Ára 50 fillér.

6. A párisi theol. fakultás hitcikkei Kálvi: elleniratával.

Fordította Pongrácz József. Ára 50 fillér

Minden kötet külön kapható.

Az 1908. év elején e hat mű egy diszes kötetben is meg fog jelenni. — A 25 ivnyi terjedelmű kötet ára 4 korona 50 fillér lesz.

Mind e művek megrendelhetők

a Magyar Kálvin-fordítók bizományosánál

Kis Tivadar könyvkereskedésében PÁPÁN

Alapított 1851-ben.

DÁVIDHÁZY KÁLMÁN

elsőrangú könyvkötészete és diszműves üzlete

DEBRECEN, Fűvészkert-utca 9.

Teljesen modern berendezésű üzlet. Megbízható s kifogastalan munkát készít mindennemű könyvkötészeti, diszműcikkben és bőrmunkákban.

Ima-, Énekeskönyv s más Egyházi műveket tömeges mennyiségben, versenyképes kivitelben és gyári áron.

Anyakönyveket, tartós jó kötésben

Szent Bibliát és emléklapokat

különleges diszkötésben jubileumokra.

Aranykönyvek egyházak számára mely jótékony adományok nyilvántartására is alkalmas.

Kéziratok befoglalására táblákat, melyek a szószéken vagy temetéseknel előnyösen használhatók.

Iskolák számára térképek és táblázatok felhuzását vászonra vagy papírra és ezeken kívül még számcses szakba vágó munkát.

Szükséglet esetén bármely cikkre nézve azonnal szolgálók, — számítások a különleges munkákhoz, — mint Disztáblák, Emléklap és aranykönyveken, rajzokkal, kívánatra izletes stylusban, levéltári okmánytartók.

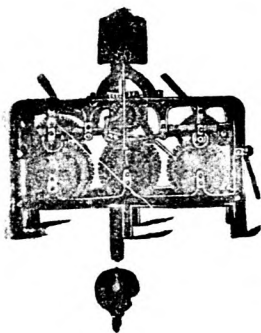
Löfkovits Arthur

— órás, ékszerész üzlete Debrecen, Piac-u. —

Egyházi készletek, keresztelő edények, urasztali poharak, tányérok, kannák alkalmi ajándékok nagy raktára.

A református egyházak szállítója.

Toronyórák

palota-, városházi-, gyári- és lak-tanya berendezését a legelőnyöseb-ben eszközi

Mayer Károly utóda
Müller János
első magyar óragyár

= gőzerő berendezéssel =
Budapest, VII., Csömöri-u.
50. saját házban.

Képes árjegyzékek és költségvetések bérmentve.

Lukács Vilmos és Testvére

Hatvan-utca 5.

Tető fedési vállalat Eternit aszbeszt cement palával. Aszfalt lemezek egyszerű és kettős ragasztott fedés Facement tetők készítése. Mindennemű beton és cement munkák. Portland és román cement.

Telefon 308.

A magyar védőegyesület 340—42. számú védőtáblái.

Erős takarékos konyha
tűzhelyek edények

mosó facsaró és mángorló

gépek raktára.

Sesztina Lajos

vaskereskedésében

DEBRECEN, Piac-u. 23

Hajdumegyei Népbank

mint szövetkezet.

Ötödik évtársulatát 1908. január elsején nyitotta meg melybe tagok bármikor beléphetnek.

Az intézet tagjainak száma rövid négy évi fenállása alatt 4200-re emelkedett, a kik 16,000 törzsbetétre több mint 800,000 koronát fizettek be, mely összeg az évtársulat tartama alatt 2500,000 korona tőkének felel meg.

A vidéki tagok befizetését megkönnyítjük azáltal, hogy a pénz beküldésére postatakarékpénztári befizetési lapokat díjtalanul adunk.

A törzsbetétek eddig megállapíthatólag 6/-ot jövedelmeznek.

Kölcsönöket a hét bármelyik napján utólag fizetendő legolcsóbb kamat mellett folyósít.

Minden 10 korona kölcsön heti 50 fillérjével visszafizethető, melyben a kamat is befoglaltatik, tehát külön kamatot nem kell fizetni. Kölcsönöket adunk: 1. A befizetett összeg $\frac{9}{10}$ erejéig kezesség nélkül. 2. Kezességi kölcsönöket egy vagy több elfogadható kezesség jótállása mellett, még azon esetben is, ha azok nem szövetkezeti tagok. 3. Jelzálog kölcsönöket ingatlanokra való bekebelezés mellett. 4. Zálog kölcsönöket biztosítékul elfogadható értékekre.

Jelentkezések az ötödik évtársulatba való belépésre vagy kölcsön iránt, bármely nap délelőtt vagy délután az épület helyiségében Piac-utca 69. szám, az Ipar- és keresk. kamara épületében eszközölhetők.

Dr. Révi Nándor,
jogtanácsos.

Dr. Brukner Ernő,
elnök.

Ügyvezető választmány:

Dr. Ferenczy Gyula,
elnök.

Hegedüs Sándor.

Grósz Nagy Ferencz.

Baktai EGRY FERENCZ

== harangöntő ==
Kis-Gejőcz, Ungmegeye.

A milleniumi kiállításon kitüntetve.

Hódmezővásárhelyen 1904-ben
== arany oklevelet nyert. ==

Ajánlja

harangöntő

← műhelyét. →

mely a legrégebb és a legjobb hírnevű az országban Teljes szavatosság mellett, szállit

harangokat

bármínő súlyban, nemetszőket feltétlenül viszavesz, a költségeket visszatéríti Árjegyzéket bérmentesen küld.

Nagyon sok elősmere
== ró irat. ==

Novotny Antal

harangöntőde és
vasharanglábgyár

Temesvár - Gyárváros.

Ajánlja magát több évi szavatolás mellett régi harangok újraöntésére, valamint új harangok és teljes harangesoportok előe meghatározott hangok utáni elkészítésére. Különösen ajánlja saját találmányu új modern atlyukasztott

harangjait

melyek felső részükön a hege-dűéhez hasonló S alakú nyílásokkal vannak ellátva és azért erősebb, terjedelmesebb és mélyebb hang-

guak, mint régi modoruak. Ily szerkezetű 327 kgros harang hangban egyenlő 467 kgros régi modorú haranggal. Ajánl továbbá fogatható vertvas-koronákkal, régi harangok lyet nekkel való újra szerelését és vertvas-harang állványokak. Költségvetések és képes árlapok díjmentesen szolgáltatnak. -- Az 1896 orsz. kiállításon milleniumi nagy éremmel kitüntetve.

A „Neumann M.” cég debreceni áruházáról.

NEUMANN M.

cs. és kir. udvari szállító

Debrecen. Fő-tér, a magy. kir. postával szemben.

Áruházában levő mindennemű öltönyök, színre, minőségre és olesóságra nézve első helyen állanak.

Kizárólag csak a tulajdonát képező eredeti modelljeiszerint készült férfi- fiu- és gyermekruhák vannak raktáron.

Minden darab saját műhelyében, személyes felügyelete alatt készül.

Az ország minden nagyobb városaiban hatalmas fiók-telepek.

Alapított 1845-ben.

Mérték szerint külön osztály

ALAPITVATOTT 1845-ben.